

Niet-chemisch kost 110 miljoen extra

Verbod op glyfosaat kost gemeenten en bedrijven veel geld

Met of zonder chemie, dat is voor veel gemeenten en bedrijven de komende jaren de vraag bij het onkruidbeheer op verhardingen. Een berekening van Wageningse onderzoekers maakt duidelijk dat de kosten zonder chemie fors zullen toenemen. Die zullen bij een volledig verbod op glyfosaat zeer waarschijnlijk meer dan 110 miljoen euro per jaar hoger liggen.

De overheid lijkt onverbiddelijk. Staatssecretaris Joop Atsma zal waarschijnlijk één dezer dagen in een voorstel aan de Tweede Kamer het gebruik van glyfosaat op verharding per 1 januari 2018 gaan verbieden. Het betekent dat gemeenten en bedrijven op zoek moeten naar een alternatief. Tot nu toe blijkt elke alternatieve methode echter duidelijk duurder dan de conventionele met een selectieve spuit en het gebruik van Roundup, zo blijkt uit een studie van Wageningen UR - Plant Research International. Uit een milieu-evaluatie blijkt bovendien dat er in de breedte geen milieuwinst wordt behaald. De belasting van het oppervlaktewater daalt, maar de belasting van de lucht en het energieverbruik stijgen.

Dalende kosten

De kosten van alternatieve systemen zullen de komende jaren onder invloed van technologische ontwikkelingen wellicht nog kunnen dalen. "Het is echter niet aannemelijk dat ze ooit goedkoper worden dan de huidige aanpak", stelt Corné Kempenaar. "Daarvoor is de brandstof die als alternatief dient gewoon te duur", zegt hij. Kempenaar is als onderzoeker aan Wageningen UR betrokken bij de uitvoering van onderzoek op dit terrein. Als medebedenker van het DOB-systeem is hij ook betrokken bij de uitwerking van het beleid op dit terrein.

Het gaat in Nederland om een enorme oppervlakte. In heel Nederland ligt ruim 290.000 hectare aan verharde terreinen (zie tabel 1). Op deze terreinen groeit tussen de verharding of aan de rand onkruid. Al jaren wordt op het grootste deel hiervan de onkruidbestrijding uitgevoerd met een selectieve onkruidspuit en het gebruik van Roundup. Naar schatting gaat het om 130 ton werkzame stof uit glyfosaat. Exacte gegevens wil producent Monsanto uit concurrentieoverwegingen niet geven.

Overstap

Vooraf voor de onkruidbestrijding in de bebouwde kom is de afgelopen jaren de overstap gemaakt naar de niet-chemische aanpak. In veel gevallen betekent dit eerst vegen en daarna branden, borstelen, stomen of een heteluchtbehandeling. Voor gemeenten betekent dit een fors bedrag aan meerkosten. Ten behoeve van het nationaal actieplan duurzame gewasbescherming heeft de projectgroep van Corné Kempenaar een berekening gedaan van de kosten van verschillende systemen.

Tabel 1: Oppervlakte verhard terrein per categorie en middelengebruik per hectare

	ha 1A	ha 1B	glyfosaat l/ha	MCPA g/ha
Wegen binnen bebouwde kom	63.540	7.050	0,25	48
Wegen buiten bebouwde kom	58.439	6.493		
Bedrijventerrein binnen bebouwde kom	37.989	4221	0,4	53
Bedrijventerrein buiten bebouwde kom	24.675	24.675	1,3	122
Verhardingen rond woningen	27.500	27.500	0,41	14
Spoorwegen	336	3024	0,45	0,25
Diverse verhardingen*	10.000		0,10	

* Hieronder vallen wegen en paden in openbaar groen, langs sportterreinen, recreatiegroen en ander voorzieningen.

1A: gesloten en half open verhardingen.

1B: open verhardingen en verhardingen zonder regenwaterafvoer, zoals paden in parken of het ballastbed onder de sporen.

Schatting op basis gegevens inventarisatie DOB

Op basis van onder andere het CUMELA-kostprijsmodel is bepaald wat verschillende systemen kosten (zie het artikel op de volgende pagina). Daaruit blijkt dat op pure kostprijs al een verschil van € 0,09 tot € 0,25 per vierkante meter ontstaat bij een beeldkwaliteit B-bestek. Vanwege conjunctuurschommelingen is bewust niet gekozen voor een vergelijking op basis van marktprijzen. De kostprijsberekeningen bieden een objectievere vergelijking van de verschillende technieken.

De kostprijzen liggen in veel gevallen onder de prijzen die in de gemeenten worden betaald en die ook het CROW hanteert. Maurice Steinbusch, binnen CUMELA Nederland nauw betrokken bij dit project, snapt dat ook wel. "Er is een pure kostprijsberekening gemaakt waarbij geen rekening is gehouden met een aantal belangrijke nevenkosten, zoals de aan- en afvoertijd van materieel en de kosten van een vrachtauto of auto met aanhanger voor transport", aldus Steinbusch. Ook bij de gehanteerde prestaties per uur zet hij vraagtekens. "In de berekening wordt ervan uitgegaan dat er acht werkbare uren per dag zijn, maar dat haal je maar zelden, omdat je ook met transport, slecht weer en verplaatsingen te maken hebt." Ook het achterwege laten van een post winst deugt volgens hem niet. "Een ondernemer moet nu eenmaal een beloning krijgen voor het risico dat hij neemt."

Hij vindt het jammer dat hierdoor ten opzichte van de CROW-tarieven de indruk ontstaat dat er veel te hoge prijzen worden gehanteerd. "De praktijk heeft te maken met grote concurrentie, dus je kunt ervan uitgaan dat de tarieven scherp gesteld zijn."

Een ander punt dat in de kostprijsberekening ontbreekt, zijn de kosten voor het vooraf vegen bij het branden of het werken met heteluchtsystemen. Wil je succesvol met deze methoden werken, dan moet er vóór het verhitten worden geveegd om vuil te verwijderen. Gebeurt dat niet, dan zal zeker op deze plaatsen snel hergroei plaatsvinden. In dat geval zullen de kosten dus ook moeten worden toegerekend aan deze methode.

Kempenaar: "Je kunt bij het spuiten wel een keer een borstelronde weglaten, maar niet als je met verhitten werkt. Dus moet je het daar ook aan toerekenen."

Kostendoorberekening

Kempenaar heeft doorgerekend wat de landelijke effecten zijn van het vervangen van chemische onkruidbestrijding door niet-chemische. Door de grote verschillen in mogelijkheden en kosten is de variatie groot. De meerkosten bij een volledig verbod op professionele inzet van middelen op niet-landbouwterreinen kunnen uiteenlopen van 73 tot 210 miljoen euro (zie tabel 2). "Op basis van de meest reële schattingen komen wij op 110 miljoen euro als meest waarschijnlijk bedrag. Ongeveer de helft van dat bedrag zal voor rekening van de gemeenten komen. Die zitten daar in deze tijd van bezuinigingen vast niet op te wachten."

De andere helft zal het bedrijfsleven moeten ophoesten. Ook voor die bedrijven betekent het verbieden van glyfosaat dus een extra kostenpost van circa 50 miljoen euro. Een groot deel komt voor rekening van grote industriële bedrijven, zoals bedrijven die in de haven zijn gevestigd of die een groot terrein als productielocatie nodig hebben. Vanuit die hoek zijn er nog weinig protesten geweest, maar die zullen ongetwijfeld komen als de effecten duidelijk worden. De spoorwegen - eigenlijk ProRail - lijken de dans nog te ontspringen. Daar wordt op voorhand al vastgesteld dat het niet realistisch is om uit te gaan van een niet-chemische aanpak. Voor Steinbusch is het een uitkomst met een dubbel gevoel. "Voor bedrijven is het vervelend dat ze weer moeten investeren in nieuwe systemen en bij de opdrachtgevers fiks hogere kosten moeten doorberekenen. Aan de andere kant: we doen niet anders dan het uitvoeren van overheidsbeleid. Als dat tot hogere kosten leidt, dan moet dit maar. Voor de sector is het in elk geval extra omzet."

Tekst & foto: **Toon van der Stok**

Tabel 2: Kostenverhoging alternatieven (meest reële schatting)

	Areaal met chemisch beheer (m ²)	extra kosten €/m ²	Verwachte meerkosten €
Half-open verhardingen (1A)	949.388.000	0,04	58.234.076
Open verharding (1B)	411.170.000	0,06	33.872.723
Sportvelden en golfterreinen	148.500.000	0,12	17.820.000
Groen met chemisch beheer	73.500.000	0,10	7.350.000
Totaal	1.582.560.000		117.276.000

Dit is een schatting op basis van de verwachte meerkosten per systeem. De variatie is soms groot. Deze is weergegeven in de volgende tabel.

Variatie in kostprijsstijging

	Areaal met chemisch beheer (m ²)	extra kosten €/m ²		Totaal extra kosten	
		minimaal	maximaal	minimaal	maximaal
Half-open verhardingen (1A)	949.388.000	0,04	0,10	37.974.516	94.938.789
Open verharding (1B)	411.170.000	0,04	0,10	16.446.817	41.117.043
Sportvelden en golfterreinen	148.500.000	0,10	0,40	14.850.000	59.400.000
Groen met chemisch beheer	73.500.000	0,05	0,20	3.675.000	14.700.000
Totaal	1.582.560.000			72.947.333	210.155.832

Toelichting: voor veel alternatieve methoden variëren de kosten nog sterk. Vooral het aantal keren dat een werk moet worden uitgevoerd, bepaalt de kostprijs. In de bovenste tabel zijn de onderzoekers uitgegaan van een realistisch scenario in een gemiddeld jaar op een bepaald kwaliteitsbestek (zichtkwaliteit B). In de onderste tabel is te zien dat de onzekerheid en variatie nog groot kunnen zijn.